

Principer för offentlig konst i Borgå

Stadsutvecklingsnämnden 03.03.2026 § 46

Livskraftsnämnden 03.03.2026 § 24

Nämnden för växande och lärande 24.03.2026 § 27

Stadsstyrelsen 27.04.2026

414/12.03.00/2026

Beredning och tilläggsuppgifter:

Minna Särelä, fritidsdirektör

Susann Hartman, chef för kulturtjänster

Jarkko Lyytinen, stadsplaneringschef

Pekka Mikkola, planlägningsarkitekt

etunimi.sukunimi@porvoo.fi

Offentlig konst har blivit allt populärare i Finland under 2000-talet. Samtidigt har städer och kommuner utvecklat nya verksamhetsmodeller som kombinerar konst och byggande utgående den så kallade procentprincipen. Procentprincipen innebär att en viss andel av byggbudgeten används för förvärv av konst eller konstnärlig planering. Konst som förvärvas genom procentprincipen kallas också procentkonst.

Offentlig konst är konst som placeras i ett offentligt uterum eller inomhus. Den kan vara permanent eller tillfällig och är vanligtvis tillgänglig för alla utan hinder. Offentlig konst är ofta platsspecifik. Den är noggrant utformad och implementerad för en specifik miljö och plats. Ett konstverk kan vara skulptur, ljuskonst, ljudkonst, målningar, installationer eller integreras i strukturer och ytor.

Implementeringen av offentlig konst förbättrar den gemensamma miljön på ett jämlikt sätt, ökar tillgängligheten till kultur och konst, främjar turismen, välbefinnandet hos stadens invånare och arbetsmöjligheterna för konstnärer. Konst kan också användas för att bygga upp och stärka identiteten hos en plats eller ett område. Enskilda verk kan lyfta fram områdets historia, kulturella rötter eller framtidsinriktade tankar.

Sedan 1960-talet har staten och framför allt större städer följt procentprincipen i sina egna byggprojekt i enlighet med nationella rekommendationer. Alla Finlands 23 största städer följer procentprincipen, även om graden och omfattningen av deras åtagande varierar. Enligt den senaste undersökningen har 79 kommuner fattat ett politiskt beslut om procentprincipen. (Källa: Centret för konstfrämjande 2026).

Borgå har ännu inte följt rekommendationen om procentkonst i sina egna byggprojekt. Separata konstprogram har däremot utarbetats för två områden, där offentlig konst genomförs med finansiering från byggbolagen. Borgå första offentliga konstprogram utarbetades för Västra åstranden 2014, och hittills har ett tjugotal konstförvärv gjorts.

Programmet uppdaterades 2022. Programmet lanserades för att stödja områdets högklassiga byggmål. Det andra konstprogrammet som ålägger byggbolagen i området att reservera medel för konst är konstprogrammet Borgå parkgata, som godkändes 2024. Positiva erfarenheter från dessa projekt uppmuntrar till att även integreras i stadens egna byggprojekt.

Borgå har tidigare inte haft några konsekventa och tydliga principer eller rutiner för sina förvärv av offentlig konst. Under 2000-talet har staden dock förvärvat konst för enskilda platser i stadskärnan och även placerat verk från sina samlingar i nybyggda fastigheter. Av denna anledning har vissa skolor i Borgå offentlig konst i sina utrymmen, medan andra inte har det.

Dokumentet, Principer för offentlig konst i Borgå, utgör ett ramverk för stadens egna konstprojekt och fastställer målen för konstanskaffningar. Dokumentet fungerar som vägledning för konstanskaffningar och definierar rutinerna och aktörerna som är involverade i anskaffningsprocessen. Riktlinjerna gäller fastigheter som byggs, förvaltas och ägs av staden, samt viktiga stadsrum som parker, torg och idrottsanläggningar.

Genom att följa principerna och processerna för offentlig konst i Borgå kommer konsten att i ett tillräckligt tidigt skede beaktas i både bygg- och stadsplaneringsprojekt. Dokumentet fungerar som en vägledning för tjänstemän som arbetar med offentlig konst.

Arbetsgruppen som utarbetat riktlinjerna föreslår att Borgå tillsätter en styrgrupp för offentlig konst och antar en modell, där konstupphandling hanteras av styrgruppen som en del av utarbetandet av en behovsutredning eller liknande dokument i alla projekt, som beräknas kosta mer än fem (5) miljoner euro, när det gäller bygg- eller renoveringsprojekt för verksamhet inom sektorn för Växande och lärande eller Livskraftssektorn. Förslag på konstförvärv kan också göras i samband med andra projekt, tillfälliga genomföranden och projekt som gäller stadsrum och infrastruktur. Styrgruppen kan också yttra sig om beaktandet av konst i mindre bygg- eller renoveringsprojekt. Styrgruppens rekommendation beaktas inom ramen för projektbudgeten som en del av beslutsprocessen för projektet.

I permanenta bygg- och renoveringsprojekt som kostar mer än fem (5) miljoner euro, när projektet gäller sektorn för Växande och lärande eller Livskraftssektorn, är målet att avsätta 0,5–2 procent av den totala investeringen till konst, minimianslaget är 30 000 euro. Finansiering kan också erhållas från andra källor, bland annat som bidrag, donation eller via företagssamarbete.

Dokumentet om principerna för offentlig konst har utarbetats genom ett sektoröverskridande samarbete under år 2025. I beredningsgruppen ingick representanter från fritidstjänster, lokaltjänster, stadsutvecklingen samt sektorn för Växande och lärande. Dokumentet har utarbetats av stadens ramavtalspartner Frei

Zimmer Oy, som är expert på inom området konst, arkitektur och den byggda miljön.

Utarbetandet av dokumentet om principerna för offentlig konst i Borgå är en åtgärd som också uppfyller målen i Borgås kulturprogram. Stadsstyrelsen godkände Borgås kulturprogram den 20 juni 2022, § 228. I avsnitt 2.2 i kulturprogrammet anges att konstprogram och procentprincipen för konst ska integreras i livsmiljön, och som särskild åtgärd nämns att procentprincipen ska beaktas i stadens egna byggprojekt som en del av behovsutredningen och projektplanen.

Stadsutvecklingsnämnden, Livskraftsnämnden samt Nämnden för växande och lärande har inom respektive ansvarsområde godkänt dokumentet Principer för Borgå stads offentliga konst vid sina sammanträden och tagit ställning till den procentandel och det eventuella minimibelopp som ska reserveras för konst samt till delaktigheten av konstnärer från Borgå och studerande inom konstbranschen. I dessa avseenden har följande ändringar, föreslagna av nämnderna, gjorts i det bifogade dokumentet Principer för offentlig konst:

- Sida 5: I permanenta bygg- och grundrenoveringsprojekt med en kostnad som överstiger fem (5) miljoner euro, då det gäller projekt som genomförs för tjänster inom verksamhetsområdet för växande och lärande eller livskraft, är målet att reservera 0,5–1 procent av investeringens totalbelopp för konst. Ett separat eurobaserat minimibelopp för konst har strukits ur texten som onödigt. Stadsfullmäktige fattar alltid det slutliga beslutet om investeringsprojekt, inklusive medel för konst.
- Sida 10: Vid genomförandet av konstanskaffningar strävar styrgruppen, i mån av möjlighet, efter att främja delaktighet och synlighet för konstnärer från Borgå samt studerande inom konstbranschen.

Utöver verksamhetsområdena livskraft, stadsutveckling samt växande och lärande fastställer principdokumentet även lokalservice verksamhets roll och uppgifter som en del av konstanskaffningsprocessen. Behandlingen av ärendet i nämndernas sammanträden samt de beslut som nämnderna har fattat framgår av protokollen från nämndernas sammanträden.

Bilaga:

Principer för Borgå stads offentliga konst 2026

Stadsstyrelsen godkänner principerna för offentlig konst i Borgå, vilka ska tillämpas i fastigheter som staden bygger, förvaltar och äger samt i viktiga stadsrum från och med den x.x.2026.

Stadsdirektören tillsätter en styrgrupp för offentlig konst och antar en modell, där konstupphandling hanteras av styrgruppen som en del av utarbetandet av en behovsutredning eller liknande dokument i alla projekt, som beräknas kosta mer än fem (5) miljoner euro, när det gäller projekt för verksamhet inom sektorn för växande och lärande eller livskraftssektorn. Förslag på konstförvärv kan också göras i samband med andra projekt, tillfälliga genomföranden och projekt som gäller stadsrum och infrastruktur. Styrgruppen kan också yttra sig om beaktandet av konst i mindre bygg- eller renoveringsprojekt. Styrgruppens rekommendation beaktas inom ramen för projektbudgeten som en del av beslutsprocessen för projektet.

I permanenta bygg- och renoveringsprojekt som kostar mer än fem (5) miljoner euro, när projektet gäller sektorn för Växande och lärande eller Livskraftssektorn, är målet att avsätta 0,5–1 procent av den totala investeringen till konst.